

ПЛАТНІ АВТОМОБІЛЬНІ ДОРОГИ, РЕАЛІЇ СУЧАСНОСТІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ

"Не можна досягати мобільності ціною здоров'я і життя людей" -проголошено в Резолюції Генеральної асамблеї ООН "Поліпшення глобальної безпеки дорожнього руху" 58/289 від 14.04.2004 р.

Людина, її життя, здоров'я і безпека відповідно до Конституції України визнані найвищою соціальною цінністю в нашій державі. Однак, порівняно з країнами Європи стан безпеки дорожнього руху в Україні можна охарактеризувати, як вкрай незадовільний через високий рівень смертності та дорожньо-транспортного травматизму. Однією із причин, є стан автомобільних доріг та вулиць, який у більшості випадків залежить від належного, стабільного фінансування. Альтернативою цьому на нашу думку є введення в експлуатацію на території України платних автомобільних доріг.

Платна дорога – дорога, за проїзд по якій стягується певна плата. Часто платним є швидкісні дороги, мости та тунелі. В нас час вони існують більш ніж у 30 країнах світу і їх протяжність становить приблизно 150 тис. км., при цьому загальна протяжність автошляхів становить приблизно 25 млн. км.

Фінансування за рахунок справляння плати за проїзд в США стало одним з елементів національної політики ще в кінці XIX століття. Однак лише в кінці 50-х на початку 60-х років 20-го століття це джерело фінансування придбав вагому роль не тільки в США, але і в багатьох зарубіжних країнах. В останнє десятиліття багато країн стали приділяти серйозну увагу будівництву платних доріг, оскільки платні дороги забезпечують істотну фінансову допомогу їх урядам у розвитку і змісті національної дорожньої мережі.

Більше 3 відсотків платних автодоріг від загальної протяжності

всіх доріг в світі мають Аргентина, Хорватія і Гонконг. Від 1 до 3 відсотків – Сербія, Швейцарія, Мексика, Італія, Словаччина, Малайзія, Корея, Колумбія. Менше 1 відсотка – Франція, Японія, Греція, Білорусія, Чехія, Іспанія, Норвегія, США, Китай, ПАР, Індонезія, Таїланд, Філіппіни. У Великобританії, Чилі платних доріг менше 0,01 відсотка (у Великобританії – 43 км). У Німеччині для легкового транспорту всі дороги безкоштовні, а плата стягується тільки з вантажних автомобілів.

Гранична частка комерційних доріг в країнах світу – не більше 5%. Але, як правило, це головні автомагістралі, по яких рухається найбільший потік транспорту. Так, в Індонезії, Мексиці та Кореї платними є 100 відсотків швидкісних автомагістралей, більше 80 відсотків – в Аргентині та Італії, більше половини – в Японії, Малайзії, ПАР. В Європі основні транзитні траси є платними, а також тунелі, мости, шляхопроводи настільки ж високого класу. Такі дороги призначені для безпечного швидкісного пересування та не перетинаються між собою на одному рівні. При цьому у будь-якої платної дороги є безкоштовна альтернатива, але альтернативний маршрут або довший, або менш зручний, а також має більш жорстке обмеження швидкості, наприклад 60/70 км. год. Проте ідея платних доріг набуває дедалі більшого поширення. Навіть консервативна Німеччина вже переходить до створення платних автомагістралей. У Словаччині розглядається питання поетапного переходу до сплати за користування всіма дорогами загального користування без винятку. Чим досконалішою дорогою користуватиметься водій, тим більше платитиме за неї.

Опираючись на досвід зарубіжних країн, а також в умовах бурхливого розвитку всіх галузей промисловості, значних досягнень науки і техніки, зростання рівня автомобілізації, активізації процесів інтеграції транспортно-дорожнього комплексу України, як держави з найбільш високим індексом транзитності, до європейської транспортної системи і в Україні виникає необхідність розвитку – платних автомобільних доріг. Якщо для деяких країн світу функціонування платних автошляхів вже давно є невід'ємною частиною життя їх громадян та розвитку країни, то для нашої держави це лише перспектива і погляд в майбутнє, тому що на сьогодні, на жаль, не існує жодної платної автомобільної дороги на території нашої держави.

На законодавчому рівні деякі норми щодо функціонування платних автошляхів в Україні містяться лише в законні України "Про автомобільні дороги". Так, відповідно до розділу 6 зазначеного Закону віднесення автомобільних доріг загального користування та окремих їх ділянок, у тому числі мостових переходів, до розряду платних здійснюється з урахуванням державної стратегії розвитку мережі автомобільних доріг України на підставі окремого закону. Подання до Кабінету Міністрів України про віднесення автомобільної дороги загального користування до розряду платних здійснює орган державного управління автомобільними дорогами за погодженням з органами місцевого самоврядування, територією яких проходить ця автомобільна дорога, на підставі техніко-економічного обґрунтування та/або проектно-кошторисної документації. Автомобільні дороги відносять до розряду платних лише за умови їх суттєвого удосконалення та забезпечення альтернативного проїзду транспортних засобів безоплатними автомобільними дорогами. Платні автомобільні дороги загального користування залишаються в державній власності, не підлягають приватизації, стосовно них не можуть вчинятися дії, наслідком яких може бути відчуження доріг з державної власності.

Контроль стану платних автомобільних доріг загального користування, умов руху та справляння плати за проїзд ними здійснюється органом державного управління автомобільними дорогами загального користування. Автомобільна дорога загального користування може бути платною як по всій довжині, так і на окремих її ділянках. Плата за проїзд платними автомобільними дорогами загального користування справляється з усіх транспортних засобів, що проїжджають такими дорогами. Максимальний розмір плати та порядок її справляння встановлюються Кабінетом Міністрів України. Плата за проїзд спрямовується до Державного бюджету України, має виключно цільовий характер і використовується, в першу чергу, на погашення залучених кредитних ресурсів та витрати, пов'язані з ремонтом та утриманням платної дороги, а також на фінансування будівництва, реконструкції, ремонту та утримання інших автомобільних доріг загального користування.

Функціонування платних автомобільних доріг загального користування забезпечують державні дорожні підприємства, що на-

лежать до сфери управління органу державного управління автомобільними дорогами загального користування, або концесіонери. Орган державного управління автомобільними дорогами загального користування щороку проводить перевірку щодо відповідності стану та використання платної дороги встановленим вимогам та надає пропозиції щодо притягнення винних у порушенні правил і норм утримання дороги до відповідальності. Органи управління, що забезпечують функціонування платних автомобільних доріг загального користування, несуть відповідальність за їх технічний стан, відповідність правилам і нормам утримання та ремонту автомобільних доріг і в порядку, визначеному законом, компенсують користувачам завдані збитки.

Так, підсумовуючи викладене необхідно відзначити, що основними перевагами платних доріг – є зниження витрат на перевезення, збільшення прибутку транспортних організацій, зменшення втрат в інших галузях економіки, поліпшення безпеки дорожнього руху, зниження витрат на паливо-змащувальні матеріали та зменшення зносу транспортних засобів. Це, в свою чергу, забезпечить надійне функціонування всієї транспортної системи України, а також стабільний економічний розвиток нашої країни.

Література

1. Про автомобільні дороги: Закон України від 08.09.2005 р. – Відомості Верховної Ради України. – 2005. – №51. – Ст. 556.
2. Про дорожній рух: Закон України від 30.06.1993 р. – Відомості Верховної Ради України. – 1993. – №31. – Ст. 338.
3. Прокопенко В. Г. Закордонний досвід у розбудові платних доріг / В. Прокопенко // Дорожня галузь України. – 2011. – № 2. – С. 22.